

Juni 2015



Wat is Tarot eigenlijk?

De Tarot bestaat nu al zo'n goede 600 jaar en je staat ervan te kijken op hoeveel verschillende manieren de Tarot in de loop van tijd is begrepen, geduid en gebruikt. Daar wil ik graag wat helderheid in brengen. Ik zal beginnen met mijn conclusies, dan weet je alvast waar het naar toe gaat.

De Tarot is een symbolische beschrijving van de menselijke ervaring en ontwikkeling. De symboliek op de kaarten verwijst in de kern naar de hermetische filosofie, die zegt dat de mens in de kern een geestelijk wezen is, geschapen naar 'Gods beeld en gelijkenis'. De bekendste wet van de Hermetica luidt: 'zo boven, zo beneden'. Dat betekent dat er eenheid is tussen alle lagen van het bestaan, van materie, lichaam, ziel en geest, en dat al die lagen met elkaar samenhangen en verbonden zijn. De Tarot schetst onze ontwikkelingsweg vanaf onze oorsprong en weer terug en kan dienen als gids en spiegel op ons levenspad.

Italië

De Tarot is in de tijd van de Renaissance (15^e, 16^e eeuw) in Italië ontstaan. Dankzij de boekdrukkunst konden de eerste versies in grote oplagen op de markt komen. Het gewone volk, dat grotendeels nog niet kon schrijven en lezen, kon het plaatjesboek met veel herkenbare symboliek wel waarderen. De Tarot werd al gauw algemeen gebruikt als kaart- en gokspel, tot afgrijzen van de kerk, die het wilde verbieden en het aanmerkte als 'duivels prentenboek'. Voor het kerkelijke gezag zaten er trouwens wel een paar nogal provocerende kaarten in het spel, zoals de Pausin (tegenwoordig meestal aangeduid als de Hogepriesteres), het Rad van Fortuin en de Duivel. De symboliek van de eerste tarotspellen kun je beslist niet onchristelijk noemen, maar er zijn wèl vele verwijzingen naar andere, oudere filosofieën en tradities. Dat hoort ook bij de tijd: 'Renaissance' betekent 'wedergeboorte' en wat opnieuw ontdekt werd was de Griekse beschaving. Griekse filosofen werden opnieuw vertaald en bestudeerd en dat had grote gevolgen voor de wetenschap, de cultuur en de filosofie in Europa. In die zin is de Tarot een typisch product van de tijdgeest.

Frankrijk

In de 18^e en 19^e eeuw herontdekte men in Frankrijk de rijkdom en de diepgang van de symboliek in de Tarot. De verbanden met oude wijsheidstradities als de hermetische filosofie, kabbala, astrologie en alchemie werden geanalyseerd verduidelijkt. Daar ontstond ook de speculatie dat de Tarot van oorsprong uit Egypte zou komen, een bewering die door velen kritiekloos is overgenomen, maar waar nooit een bewijs voor is gevonden. Veel maakt het niet uit, want dat ze zich lieten inspireren door die tijd en cultuur, is overduidelijk. Zo zijn er meer speculaties geweest over de oorsprong van de Tarot, alsof er ooit een kant en klaar prototype is geweest. Maar de eerste spellen in Italië vertonen nog grote onderlinge verschillen. Het bestaan van een prototype is onwaarschijnlijk: het is eerder zo dat de Tarot steeds in ontwikkeling is en dat elke periode en cultuurfase er iets aan toevoegt. De Franse 'Tarot de Marseille' werd in de 18^e en 19^e eeuw het meest bekende en toonaangevende spel in Europa.

Het is trouwens, voor zover we weten, pas in de 19^e eeuw in Frankrijk dat de Tarot als orakel wordt gebruikt, en dan vooral in de wat primitieve stijl van waarzeggerij en toekomstvoorspelling.



Engeland

Aan het einde van de 19^e eeuw ontstond in Londen vanuit een rozenkruisergenootschap de roemruchte orde van de Golden Dawn. Het was een wonderlijk mengsel van mystici, magiërs, wetenschappers en kunstenaars. Zij borduurden voort op wat hun Franse voorgangers al hadden gezien: alle dwarsverbanden die er in de tarotsymboliek te vinden zijn tussen alchemie, getallenleer, kabbala, astrologie en de leer van de vier elementen. Ze gingen nog een stap verder dan de Franse School door de Tarot als dé samenvatting van de westerse esoterische traditie te beschouwen. Dat leidde tot nieuwe ontwerpen, die tot vandaag de dag toonaangevend zijn.

In 1910 verscheen de Rider Waite Tarot, ontworpen door Arthur Waite en getekend door Pamela Coleman Smith. Hij was de eerste die ook de kaarten van de Kleine Arcana voorzag van afbeeldingen en heeft daarmee de Tarot enorm verrijkt. Hij was een groot kenner van de tradities en zijn gebruik van de symbolen is dan ook doordacht en geïnspireerd. Hij transformeerde de Tarot van een enigszins volks kaartspel tot een esoterisch symboolsysteem. Op enkele kleine wijzigingen na hield hij de traditie in stand, maar op subtiele wijze geeft hij er meer diepgang aan. Voor mij en velen met mij is de Rider Waite Tarot nog altijd de standaard. Dat hoeft niet altijd zo te blijven. Tarot gaat over de evolutie van bewustzijn en zal dus zelf ook altijd in ontwikkeling blijven.

Ook de Tarot van Aleister Crowley, geschilderd door Frieda Harris, kreeg grote bekendheid. Crowley was een kleurrijk en omstreden figuur. Hij beweerde in geestelijke verbinding te staan met Egyptische meesters en noemde zijn spel dan ook 'Het Boek van Thoth' (Thoth was een Egyptische god die sterke verwantschap vertoont met de Griekse god Hermes). Het spel van Crowley valt op door abstracte vormen en lijnen, felle kleuren en veel dynamiek. Crowley en Harris sluiten aan bij nieuwe ontwikkelingen in de kunst, waarbij het figuratieve wordt losgelaten en innerlijke belevingen en abstracte principes uitgebeeld worden.

Explosieve groei

Aan het einde van de 20^e eeuw krijgt de Tarot wereldwijd een grote populariteit. Er komen steeds meer nieuwe versies van de Tarot op de markt en er worden boeken over vol geschreven. Hoewel de variatie aan tarotspellen enorm is, kun je toch zien dat de meeste ontwerpen gebaseerd zijn op de klassieke Tarot de Marseille, de Rider Waite Tarot en in mindere mate de Tarot van Crowley. Vaak zijn de afbeeldingen vereenvoudigd of geromantiseerd en zijn essentiële symbolen weggelaten.

Natuurlijk worden er pogingen gedaan tot vernieuwing, zoals de 'Tarot in de Herstelde Orde' van Onno Docters van Leeuwen en de 'Voyager Tarot' van James Wanless, maar hun succes is voorlopig beperkt. Dan zijn er ook spellen die de naam 'Tarot' dragen, maar er nauwelijks iets mee van doen hebben. De Osho Tarot bijvoorbeeld is een prachtig spel, maar de naam 'Tarot' is mijns inziens misplaatst.

Psychologie

De Tarot maakt deel uit van de westerse esoterische traditie, dat is wel duidelijk. Het is een traditie die zich vaak beroept op geheime kennis en voor de leek moeilijk toegankelijke inwijdingsprocessen. Het woord 'hermetisch' heeft niet voor niets ook de betekenis van 'ontoegankelijkheid' gekregen.

Dat is allemaal drastisch veranderd in de 20^e eeuw. Veel oude bronnen van kennis zijn voor iedereen toegankelijk geworden. Nieuwe ontwikkelingen in kunst en wetenschap werpen een ander licht op de wereld van de symboliek en zelfs op de principes van de werking van orakels. In de volgende blog meer daarover, met speciale aandacht voor mijn grootste voorbeeld, Carl Jung.